

УДК 378.147.091.313:7

DOI 10.31654/2663-4902-2019-PP-1-103-108

Вергунова В. С.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мистецьких дисциплін
Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка

**ОРГАНІЗАЦІЯ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ТА СТУДЕНТІВ
У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МИСТЕЦЬКО-ТВОРЧИХ ПРОЄКТІВ**

Стаття присвячена розгляду основних напрямків підготовки мистецько-творчих проєктів майбутніми учителями музичного мистецтва в умовах освітнього процесу Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка. Висвітлено погляди вчених на сутність таких понять, як "проєкт", "проєктна діяльність". Підкреслюється значущість застосування методу проєктів у вивченні навчальних дисциплін, який дозволяє кожному студенту виявити власні здібності відповідно до інтересів, набутти практичного досвіду у певній сфері, сприяє самореалізації, а також підтримує інтерес до навчання в обраній спеціальності.

В умовах процесу підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва НУЧК імені Т. Г. Шевченка визначено основні напрямки створення мистецько-творчих проєктів. Перший передбачає залучення студентів до проєктної діяльності, спрямованої на освоєння конкретного навчального матеріалу. Наступний передбачає підготовку індивідуальних мистецько-творчих проєктів, метою яких є самовираження студентів, вияв їхніх сценарно-режисерських здібностей та власного режисерського бачення. Ще один напрямок пов'язується з участю студентів та викладачів у концертних програмах. Цей напрямок дозволяє виявити творчі здібності майбутніх учителів у таких сферах: розробка сценарію, підбір виконавців, створення окремих виконавських номерів (індивідуальних чи ансамблевих). Наступний – характеризує профорієнтаційну роботу, що охоплює, окрім традиційних концертних виступів у ЗСО й такі форми роботи як: проведення флеш-мобів серед шкіл, організацію ігор з учнями, розробку тренінгів для учнівської молоді.

Важливими є організація спільної діяльності викладачів і студентів при створенні означених проєктів. Її особливостями є: власний приклад викладача, створення атмосфери довіри, партнерські стосунки, підтримка ініціатив майбутніх учителів музичного мистецтва.

Ключові слова: проєкт, проєктна діяльність, мистецько-творчі проєкти, фестиваль.

Постановка проблеми. Реформування системи вищої освіти в Україні зумовлене потребою суспільства у кваліфікованих фахівцях, здатних до самовдосконалення й саморозвитку впродовж усього життєвого шляху. Серед якостей, необхідних для здійснення професійної діяльності у сучасних умовах, важливого значення набувають креативність, уміння взаємодіяти з колективом, емоційна стабільність, гнучкість. У зв'язку з цим використання в освітньому процесі методів, спрямованих на розвиток творчого потенціалу особистості, є надзвичайно актуальним. Одним із них є метод проєктів, який дозволяє кожному студенту виявити власні здібності відповідно до інтересів, набутти практичного досвіду у певній сфері, сприяє самореалізації, а також підтримує інтерес до навчання в обраній спеціальності. Особливе значення такий підхід має у підготовці майбутніх фахівців мистецького профілю, зокрема учителів музичного мистецтва, адже уміння створювати творчі проєкти є важливою складовою готовності до здійснення музично-освітньої діяльності в закладах середньої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема дослідження особливостей проєктної діяльності розглядалась у працях багатьох науковців (В. Гузеєва,

О. Коберник, Н. Матяш, О. Пехота, Є. Полат, В. Радіонов, В. Слободченков, С. Сисоєва, І. Щедрик та інші). Її окремі аспекти стали предметом дисертаційних досліджень О. Зисименко, С. Ізбаша, М. Пелагейченко. Питання змісту проєктної діяльності висвітлюються у публікаціях А. Вдовиченко, А. Касперського, О. Коберника, В. Сидоренка, А. Терещука, Л. Хоменко та інших. Важливе значення мають дослідження, присвячені питанням підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва (О. Алексійчук, О. Ростовський, Г. Падалка, О. Реброва, В. Федорчук); впровадженню методу проєктів у ЗСО під час вивчення дисциплін естетичного напрямку (Л. Масол, Є. Миропольська, Л. Кондратьєва та інші). Однак проблема залучення студентів до проєктної діяльності, зокрема під час вивчення музичних дисциплін, ще потребує окремого розгляду.

Мета статті полягає у висвітленні основних напрямків підготовки мистецько-творчих проєктів майбутніми учителями музичного мистецтва Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка та виявленні особливостей організації спільної діяльності викладачів і студентів у цьому процесі.

У педагогічній науці навчання з використанням проєктів пов'язується з ідеями гуманістичного напрямку у філософії та освіті. Так, на думку Дж. Дьюї, це дозволяє учням набути практичного досвіду певної діяльності, а отримані у такий спосіб знання перетворюються на інформацію, що має для особистості ціннісне значення. "Учитися на досвіді означає бачити попередні й майбутні зв'язки між тим, що ми робимо, і тим, які наслідки ми отримуємо від цього. За таких обставин діяльність стає випробуванням, експериментом зі світом для того, щоб виявити, який він, а те, що ми називаємо навчанням, – відкриттям зв'язків між речами", – підкреслював учений [2, с. 117].

Відповідно до наукових джерел, під поняттям "проєкт" розуміється: сукупність концептуальної і формальної моделей, пакет документів, який подає опис на предметній мові того, що і як повинно бути зроблено [3, с. 137]; план, задум реалізації майбутньої діяльності [7, с. 36]; комплекс взаємозалежних одномоментних заходів, спрямованих на досягнення поставлених цілей при обмежених часових, бюджетних, кадрових та інших ресурсах [5, с. 58].

Підготовка різних проєктів, як підкреслював Дж. Джонсон, "дає початок змінам у штучному середовищі" [1, с. 326]. Ця особлива діяльність належить до унікальних способів людської практики та пов'язується із передбаченням майбутнього, створенням його ідеального образу, здійсненням та оцінкою наслідків. Важливе значення має те, що у процесі проєктної діяльності відбувається розвиток умінь самостійно конструювати знання, орієнтуватися в інформаційному просторі. Це, як зазначала Л. Лук'янова, сприяє самовдосконаленню особистості, відкриває можливість вибору ролі в системі відносин учасників проєкту (автор ідей, виконавець, організатор) або залишає право вибору на індивідуальну роботу, і в цьому випадку виконавець проєкту поєднує усі ролі в одній особі [4, с. 17].

У процесі підготовки майбутнього вчителя музики проєктна діяльність відіграє значну роль, адже коли студенти самі готують проєкти, вони на власному досвіді відчувають і переживають ситуації, наближені до реальних умов, набувають практичного досвіду. Разом з тим у них розвивається творче мислення, креативність. У результаті майбутній фахівець, як підкреслював О. Ростовський, "... усвідомлює значення й суть музично-освітньої і музично-виховної роботи, володіє досвідом творчого використання здобутків музичної педагогіки у своїй практичній діяльності" [6, с. 4].

Включаючись до проєктної діяльності, майбутні учителі музичного мистецтва можуть оволодіти необхідними складовими для роботи в закладах середньої освіти, серед яких можна виокремити такі здатності та уміння: організувати творчі колективи, керувати діяльністю учнів, розробляти сценарії музично-виховних заходів різних видів, здійснювати їх підготовку та проведення.

Розглянемо основні напрямки підготовки мистецько-творчих проєктів студентами Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв.

Один із важливих напрямків – це створення мистецько-творчих проєктів, спрямованих на засвоєння конкретного навчального матеріалу. Йдеться про підго-

товку проєктів як елемента самостійної роботи студентів у межах опрацювання відповідних тем навчальних дисциплін. Зокрема, під час вивчення навчальної дисципліни "Сценарно-режисерська розробка музично-виховних шкільних заходів" студентам пропонується підготовка проєктів, метою яких є набуття досвіду написання сценаріїв, розвиток організаційних навичок, режисерського бачення заходів. Наприклад, при розгляді теми "Основи сценарної роботи в школі", майбутнім фахівцям пропонується підібрати та запропонувати сценарії різних видів відповідно до віку учнів на основі аналізу теоретичного матеріалу, опитування студентів старших курсів, безпосередньої участі учителів музики, відвідування заходів у школі тощо. Кращому "зануренню" у специфіку режисерської діяльності сприяють створення музично-театральних студій у межах однієї групи, де студенти мають змогу "приміряти" на себе різні ролі (виконавець, керівник, помічник, організатор, менеджер тощо).

У ході вивчення навчальної дисципліни "Методика постановки музично-виховних шкільних заходів" студенти можуть створювати як індивідуальні, так і колективні творчі проєкти. Їх метою є підготовка до режисерсько-постановочної діяльності в школі, організації музично-виховної роботи зі школярами. Це передбачає проведення музичних концертів, шкільних свят, а також різноманітних форм музично-просвітницької роботи. При колективних формах роботи учасники не обмежуються кількістю тільки певної групи, а включають інших студентів, що виявляють бажання взяти участь у них.

Важливими є взаємодія викладачів і студентів при створенні означених проєктів. Так, при виконанні того чи іншими завдання педагог виступає в ролі консультанта. При цьому ці завдання повинні сприйматись майбутніми фахівцями не просто як абстрактні вправи, а мати реальну перспективу практичного втілення, що буде сприяти зацікавленості, кращій "включеності" студента у роботу.

Наступний напрямок – підготовка індивідуальних мистецько-творчих проєктів, метою яких є самовираження студентів, вияв їхніх режисерських здібностей, власного бачення. Для цього на факультеті дошкільної, початкової освіти та мистецтв викладачами спільно зі студентами було організовано фестиваль сценарно-режисерської майстерності "Режfest" (ініціатори – доцент кафедри мистецьких дисциплін В. Вергунова та викладач О. Власова). Метою проведення фестивалю є розкриття творчого потенціалу майбутніх учителів у сфері підготовки музично-виховних заходів різного виду. Особливістю цього фестивалю є те, що учасникам потрібно самостійно здійснювати підготовку власних проєктів на усіх етапах: починаючи від ідеї, розробки сценарію, організації репетицій, пошуку учасників та закінчуючи презентацією й самооцінкою результатів. При цьому викладач надає відповідну психологічну та емоційну підтримку студентам, допомагає при виборі ідеї, теми, місця проведення, бере участь у організаційних питаннях. Для нього важливе значення має вияв ініціативи самого студента, опора на його інтереси, бажання й режисерське бачення. Такий підхід дозволяє краще зрозуміти, які саме теми цікаві студентам, а підготовка й демонстрація проєктів дозволяє виявити важливі якості майбутніх учителів музичного мистецтва: уміння працювати в команді, "відчувати" аудиторію, вирішувати різні ситуації, що виникають під час роботи над завданнями.

Уперше фестиваль було проведено у 2018 році, до якого залучилися студенти III–V курсів спеціальності "Середня освіта. Музичне мистецтво". Тут були представлені різні мистецько-творчі проєкти, що відрізнялись цікавими темами та формами подачі матеріалу. Зокрема, глядачам були презентовані: моновистава "Життя в 10 листах" (Лисиця К., 35 гр.), музична майстерня "Мюзикл-room" (Маківчук М., 53 гр.), музична подорож "Відоме-невідоме" (Виноградський Ж., 34 гр.), круглий стіл "Мистецтво на екрані" (Роцін П., 34 гр.), концерт-сюрприз "За кадром: життя крізь музику" (Кухта О., 35 гр.), зустріч біля вогнища "Зефір" (Денисюк А., 35 гр.), ток-шоу "Один на один" (35 гр.), зустріч-спогади "Таємнички зі скарбнички" (44 гр.).

Під час участі у фестивалі майбутні фахівці мали можливість відвідати заходи інших студентів, за бажанням брати безпосередню участь у них. Це сприяло розвитку навичок командної роботи, комунікаційних умінь. Важливо, що на фестивалі запрошуються випускники минулих років, які працюють у сфері організації

заходів для різних вікових груп. Так, випускниця минулих років А. Харитоненко, керівник театрального гуртка "СТЕМ" Обласного палацу для дітей та юнацтва (м. Чернігів), представляла проєкт "Театралізоване містечко", у якому брали участь учні початкової та основної школи. Ю. Коновченко (керівник гуртка Чернігівського медичного коледжу) підготувала проєкт "Історія кохання", у якому відображалась її робота зі студентами-медиками.

Наступний напрямок підготовки мистецько-творчих проєктів пов'язується з участю студентів та викладачів у концертних програмах факультету, університету, а також Чернігівського обласного філармонійного центру фестивалів та концертних програм. Цей напрямок дозволяє виявити творчі здібності майбутніх учителів у таких сферах: розробка сценарію, підбір виконавців, створення окремих виконавських номерів (індивідуальних чи ансамблевих). Важливе значення тут має взаємодія викладачів (як ініціаторів проєктів) та студентів (не тільки як виконавців, але й помічників, партнерів). Йдеться про їхню спільну діяльність та співпрацю на всіх етапах підготовки певного заходу. Це виявляється у створенні доброзичливої атмосфери спілкування, уважному ставленні до студентських ідей та пропозицій. Особливість такої роботи виявляється також у можливості виступів викладачів та студентів на одній сцені, що сприяє створенню партнерських стосунків, обміні виконавським досвідом, умінням триматись на сцені, дозволяє зняти напруження перед виступом тощо. Прикладами таких проєктів є: концерт з нагоди святкування 60-річчя факультету початкового навчання (травень 2018 р.), концерти, присвячені вшануванню єврейської, німецької, польської культур, організовані під керівництвом кандидата мистецтвознавства, доцента кафедри мистецьких дисциплін О. Васюти. Цікавим також став мистецько-творчий проєкт, проведений разом з Чернігівським обласним центром народної творчості "Відгук давнини у сучасному дизайні" (вересень 2018 р.). Результатом спільної роботи викладачів кафедри мистецьких дисциплін НУЧК імені Т. Г. Шевченка та студентів стали проєкти, присвячені тижню мистецтв, що відбувся у жовтні 2018 року (НУЧК імені Т. Г. Шевченка); підготовка заходів для школярів та інші.

Ще один напрямок створення мистецько-творчих проєктів пов'язаний з профорієнтаційною роботою. Для їх організації команда студентів та викладачів, розробили план роботи з учнями шкіл міста та області. При цьому, окрім традиційних концертних виступів у ЗСО, студентами було запропоновано та впроваджено такі форми: проведення флеш-мобів серед шкіл м. Чернігова (2018 р.), організація ігор з учнями, розробка тематики тренінгів для учнівської молоді, спрямованих на визначення мистецько-творчих нахилів.

Висновок. Отже, важливою складовою підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва є їх залучення до проєктної діяльності, яка сприяє розвитку самостійності, відповідальності, креативності, дозволяє набути практичного досвіду, зокрема у сфері розробки, постановки й організації музично-виховних заходів різних видів. У Національному університеті "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка творча робота студентів здійснюється у таких напрямках: підготовка мистецько-творчих проєктів у межах вивчення навчальних дисциплін, у зв'язку з концертно-виконавською діяльністю, із виявом режисерських ініціатив, участю у профорієнтаційній роботі. У цьому процесі значну роль відіграє організація спільної діяльності викладачів та студентів, що характеризується такими особливостями: підтримка студентських інтересів, уважне ставлення до їхніх креативних ідей, створення доброзичливої атмосфери, "м'яке" керівництво з боку викладача. Подальші розвідки дослідження проблеми стосуються активного поєднання проєктної діяльності з традиційними формами підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Література

1. Джонс Дж. Методы прогнозирования. Москва: Мир, 1986. 524 с.
2. Дьюї Дж. Демократія і освіта. Київ: Академвидав, 2002. 252 с.
3. Гитман Е. Проект в образовательной области "Технология". *Школьные технологии*. 2002. № 6. С. 136–137.
4. Лук'янова Л. Технологія організації проєктної діяльності. *Імідж сучасного педагога*. 2009. № 10. С. 16–21.

5. Петрова І. В. Проектування в соціально-культурній сфері: навч. посіб. Київ: Вид-во КНУКіМ, 2007. 372 с.
6. Ростовський О. Я. Методика викладання фахових дисциплін у системі музично-педагогічної освіти. *Проблеми мистецької освіти: збірник науково-методичних статей*. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М.Гоголя, 2008. Вип. 2. С. 5–12.
7. Шмальгаузен І. К. Пути и закономерности эволюционного процесса. Москва, 1983. 360 с.

Referense

1. Dzhons, Dzh. (1986). *Metody prohnozyrovaniya* [Forecasting Methods]. Moskva: Myr [in Russian].
2. Diui, Dzh. (2002). *Demokratia i osvita* [Democracy and sanctuary]. Kyiv: Akademyvdav [in Ukrainian].
3. Hytman. E. (2002). Proekt v obrazovatelnoi oblasti "Tekhnolohyia" [Project in the educational field "Technology"]. *Shkolnye tekhnolohyy – School technology*. 6. 136–137 [in Russian].
4. Lukianova, L. (2009). Tekhnolohiia orhanizatsii proektnoi diialnosti [Technology of organization design dyalnost]. *Imidzh suchasnoho pedahoha – First teacher's name*. 2009. 10. 16–21 [in Russian].
5. Petrova, I. V. (2007). *Proektuvannia v sotsialno-kulturnii sferi* [Project in the social and cultural spheres]. Kyiv: KNUKiM [in Ukrainian].
6. Rostovskyi, O. Ya. (2008). Metodyka vykladannia fakhovykh dystsyplin u systemi muzychno-pedahohichnoi osvity [The technique of teaching the disciplines of the system of musical-pedagogical education]. *Problemy mystetskoï osvity – Problems of mystery*. Nizhyn: Vydavnytstvo NDU im. M. Hoholia. (2), 5–12 [in Ukrainian].
7. Shmalhauzen, Y. K. (1983). *Puty y zakonomemosty evoliutsyonnoho protsessu*. [Ways and patterns of the evolutionary process]. Moskva [in Russian].

Вергунова В. С.

кандидат педагогических наук, доцент кафедры художественных дисциплин Национального университета "Черниговский колледж" имени Т. Г. Шевченко

ОРГАНИЗАЦИЯ СОВМЕСТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ И СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ ХУДОЖЕСТВЕННО-ТВОРЧЕСКИХ ПРОЕКТОВ

Статья посвящается рассмотрению основных направлений подготовки творческих проектов в сфере искусства будущими учителями музыкального искусства в условиях учебного процесса Национального университета "Черниговский колледж" имени Т. Г. Шевченко. Освещены различные взгляды ученых на сущность понятий "проект", "проектная деятельность". Подчеркивается необходимость внедрения метода проектов в процесс освоения учебных дисциплин, который способствует развитию креативности, самостоятельности и ответственности студентов. Среди направлений подготовки творческих проектов выделяются: проекты, направленные на выполнение учебных заданий, на реализацию сценарно-режиссерских инициатив, проекты, которые связываются с концертными выступлениями, профориентационной работой. Особенности совместной деятельности преподавателей и студентов в этом процессе характеризуются атмосферой партнерства и доверия, опорой на интересы со стороны студентов, личном примере со стороны преподавателя.

Ключевые слова: проект, проектная деятельность, творческие проекты в сфере музыкального искусства, фестиваль.

Valeriia Vergunova

Candidate of Pedagogic Sciences, Associate Professor, Department of Arts,
Taras Shevchenko National University "Chernihiv Collegium"

**ORGANIZING JOINT ACTIVITIES OF TEACHERS AND STUDENTS
IN THE PROCESS OF PREPARATION OF CULTURE AND CREATIVE PROJECTS**

The article outlines principal directions in preparation of culture projects by future music teachers during their studies at Taras Shevchenko National University "Chernihiv Collegium". The author presents some academic views on the essence of such concepts as "project" and "project activity". Applying the project method in the study of academic disciplines is described as one which allows all students to identify their own abilities in accordance with their interests, gain practical experience in the particular field, promote self-realization, and also supports interest in studying in the chosen subject area.

In future music teachers training at Taras Shevchenko National University "Chernihiv Collegium", the directions following in creating culture projects are as follows. The first one provides the involvement of students in the project activity, aimed at mastering specific training material. The next one stipulates the preparation of individual projects, aimed at helping students express themselves, their scriptwriting and directing skills, and their own vision. Another direction is connected with the participation of students and teachers in concerts. This direction helps to identify creative abilities of future teachers in the following areas: scriptwriting, casting, production of performances (individual or group). The next one characterizes vocational guidance work, which covers, in addition to traditional concert performances in secondary schools, such forms of work as: flash mobs held at schools, organizing games with students, making trainings for students.

It is important to organize joint activities for teachers and students when creating these projects. Their features are: the teacher's own example, generating an atmosphere of trust and partnership, support for initiatives by future music teachers.

Key words: project, project activity, culture projects, festival.